ایران در «ایران»

«گراند هتل»
به چرخه گردشگری برمی‌گردد

میراث قاجاری قزوین آماده میزبانی از نوروز ۱۴۰۶

قزوین- پایتخت صفوی ایران در آستانه بازگشایی دوباره یکی از مهم‌ترین یادگارهای معماری و تاریخ گردشگری ایران قرار دارد. «گراند هتل» قزوین، عمارتی که بیش از یک قرن پیش با شکل‌گیری نخستین تجربه‌های هتلداری مدرن در کشور پیوند خورد، پس از سال‌ها فرسودگی و خاموشی، اکنون مراحل تازه‌ای از احیا را پشت سر می‌گذارد تا در صورت تحقق برنامه‌های اعلام‌شده، از نوروز ۱۴۰۶ بار دیگر درهای خود را به روی گردشگران بگشاید.

برنامه‌ریزی‌ها برآن است تا این مجموعه با کاربری اقامتی، پذیرایی و خدمات مرتبط با صنایع‌دستی، به بخشی فعال از اقتصاد گردشگری شهر تبدیل شود. هدفی که تحقق آن علاوه بر حفظ یک میراث ارزشمند، می‌تواند زمینه‌ساز توجه بیشتر به ظرفیت بناهای تاریخی و قدیمی برای ایجاد کسب‌وکارهای جدید باشد.

گراند هتل در سال‌های ۱۲۹۹ تا ۱۳۰۰ خورشیدی به همت ارباب برزو مهرشاهی، در خیابان پیغمبریه کنونی و در غرب دولتخانه صفوی احداث شد. این عمارت سه‌طبقه با معماری قاجاری، راهروها و اتاق‌های پوشیده از طاق و تویزه، ستون‌های مدور، سرستون‌های گلدانی، گچ‌بری‌های ظریف و آجرکاری‌های چشم‌نواز، از نخستین نمونه‌های هتل مدرن در ایران به شمار می‌رود.

اهمیت این بنا تنها به ویژگی‌های معماری آن محدود نیست، گراند هتل نمادی از تغییر سبک زندگی شهری، گسترش ارتباطات و تحول شیوه سفر و اقامت در ایران است. به همین دلیل، احیای آن را باید فراتر از بازسازی یک ساختمان قدیمی و در چارچوب صیانت از بخشی از حافظه تاریخی و اجتماعی کشور ارزیابی کرد.

آغاز مسیر بهره‌برداری

این اثر که در سال ۱۳۸۴ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده، طی سال‌های گذشته با مشکلات جدی فرسودگی سازه مواجه بود به‌گونه‌ای که ادامه این وضعیت می‌توانست بخش‌هایی از بنا را در معرض تخریب قرار دهد. اکنون با انجام عملیات استحکام‌بخشی و استفاده از روش‌های نوین مرمت آثار تاریخی، بخش مهمی از نگرانی‌ها درباره پایداری سازه برطرف شده است.

مریم مهدوی، مدیرکل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع‌دستی استان قزوین، در گفت‌وگو با ایرنا با اشاره به اقدامات انجام‌شده برای احیای این مجموعه گفت: «استحکام بنای گراند هتل پیش از آغاز عملیات مرمت به‌گونه‌ای نبود که بتواند برای مدت طولانی باقی بماند و اگر اقدامات حفاظتی انجام نمی‌شد، احتمال از بین رفتن بخش‌هایی از سازه طی یکی دو سال آینده وجود داشت.»

وی افزود: «با اجرای عملیات استحکام‌بخشی و استفاده از روش‌های نوین مرمت، اکنون استحکام لازم برای سازه اصلی فراهم شده و تلاش می‌کنیم تا بهار سال آینده از بنای اصلی رونمایی کنیم و در صورت فراهم شدن شرایط، بهره‌برداری از یک طبقه آن نیز آغاز شود.»

به گفته مهدوی، برنامه احیای گراند هتل در سه فاز اجرایی دنبال می‌شود و علاوه بر بنای اصلی، محوطه مجموعه و فضاهای خدماتی نیز در دستور کار قرار دارد. همچنین سینمای روباز گراند هتل که از ابتدا به همین شکل طراحی شده بود، در مراحل بعدی بازسازی و احیا خواهد شد.

مدیرکل میراث فرهنگی استان با اشاره به ضرورت ایجاد زیرساخت‌های خدماتی مستقل برای مجموعه اظهار کرد: «بنای جدیدی در ضلع شمالی و در محل ساختمان قبلی احداث شده که به دلیل نداشتن ارزش تاریخی و امکان‌پذیر نبودن مرمت آن، تخریب شده بود. این سازه بدون گودبرداری در عرصه تاریخی و با هدف تأمین خدمات موردنیاز مجموعه ایجاد شده است تا بار اضافی به بنای تاریخی تحمیل نشود.»

وی اضافه کرد: «در این بخش، فضاهایی برای عرضه و توزیع صنایع‌دستی و ارائه خدمات اقامتی و پذیرایی پیش‌بینی شده است تا گراند هتل در کنار حفظ هویت تاریخی خود، امکان فعالیت اقتصادی و خدمات‌رسانی به گردشگران را نیز داشته باشد.»

احیای گراند هتل به اعتباری حدود سه هزار میلیارد ریال نیاز دارد. رقمی که به گفته مدیرکل میراث فرهنگی استان، در مقایسه با برآورد اولیه یک‌هزار و ۵۰۰ میلیارد ریالی افزایش یافته است. تأمین این منابع مالی و تکمیل مراحل باقی‌مانده، از مهم‌ترین پیش‌شرط‌های تحقق برنامه بهره‌برداری در نوروز ۱۴۰۶ خواهد بود.

ظرفیت بناهای تاریخی برای خلق ارزش اقتصادی

قزوین با برخورداری از مجموعه‌ای کم‌نظیر از عمارت‌های تاریخی، خانه‌های قدیمی، کاروانسراها، سراهای تجاری و بافت ارزشمند شهری، ظرفیت قابل‌توجهی برای احیای بناهای فرسوده و بازگرداندن آنها به چرخه فعالیت‌های اقتصادی دارد.

بسیاری از این بناها در صورت مرمت اصولی و انتخاب کاربری متناسب با ویژگی‌های تاریخی و معماری‌شان، می‌توانند به اقامتگاه‌های سنتی، رستوران‌ها، کافه‌ها، فروشگاه‌های صنایع‌دستی، مراکز فرهنگی و فضاهای عرضه محصولات بومی تبدیل شوند. چنین رویکردی ضمن جلوگیری از تخریب تدریجی میراث معماری، فرصت‌های تازه‌ای برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی، اشتغال‌زایی و رونق کسب‌وکارهای محلی فراهم می‌کند.

گراند هتل نیز به دلیل قرار گرفتن در محدوده تاریخی شهر و نزدیکی به دولتخانه صفوی، قابلیت آن را دارد که به یکی از حلقه‌های اصلی مسیر گردشگری قزوین تبدیل شود. فعالیت دوباره این مجموعه می‌تواند علاوه بر افزایش ظرفیت اقامتی و پذیرایی، به معرفی هنرهای بومی، رونق مشاغل مرتبط و افزایش ماندگاری گردشگران در شهر کمک کند.

معاون جهاد کشاورزی بوشهر در گفت‌وگو با «ایران» جزئیات تولید و برداشت گوجه‌فرنگی خارج از فصل استان را تشریح کرد

گوجه‌فرنگی بوشهر، تنظیم‌کننده بازار پاییزی

گزارش

بیتا میرعظیمی
گروه ایران زمین

با کاهش تولید و عرضه گوجه‌فرنگی در بسیاری از مناطق کشور همزمان با فرا رسیدن فصل پاییز، کشاورزان استان بوشهر آستین همت بالا زده‌اند تا با آغاز برداشت محصول خارج از فصل، بخشی از نیاز بازار را تأمین و از برهم خوردن تعادل عرضه و تقاضا جلوگیری کنند. در روزهایی که مزارع بسیاری از استان‌ها از چرخه برداشت این محصول فاصله گرفته‌اند، اقلیم مساعد جنوب کشور فرصتی فراهم کرده تا گوجه‌فرنگی بوشهر زودتر از بسیاری مناطق دیگر روانه بازار شود و نقش مهمی در تأمین محصول تازه و تعدیل قیمت‌ها ایفا کند. بوشهر که با پیش‌بینی تولید حدود ۶۵۰ هزار تن گوجه‌فرنگی در سه فصل زراعی، از قطب‌های اصلی تولید این محصول در کشور به شمار می‌رود، امسال نیز با وجود گرمای بی‌سابقه و محدودیت منابع آبی، تولید پاییزه را آغاز کرده است؛ ظرفیتی که در کنار تأمین بازار داخلی، می‌تواند زمینه‌ساز توسعه صادرات و تقویت صنایع فرآوری باشد.

کبری توکلی، معاون بهبود تولیدات گیاهی سازمان جهاد کشاورزی استان بوشهر در گفت‌وگو با «ایران» و با اشاره به برنامه کشت و تولید گوجه‌فرنگی در سال زراعی جاری اظهار کرد: «پیش‌بینی می‌شود تا پایان بهار ۱۴۰۶ حدود ۱۱ هزار و ۵۰۰ هکتار از اراضی استان به کشت گوجه‌فرنگی اختصاص یابد و میزان تولید این محصول به حدود ۶۵۰ هزار تن برسد.»

وی با بیان اینکه کشت گوجه‌فرنگی در بوشهر در سه فصل پاییزه، زمستانه و بهاره انجام می‌شود، افزود: «برای کشت پاییزه حدود یک‌هزار و ۵۰۰ هکتار، کشت زمستانه ۹ هزار و ۵۰۰ هکتار و کشت بهاره ۸۰۰ هکتار پیش‌بینی شده است. با این حال، به دلیل شرایط اقلیمی و افزایش بی‌سابقه دما در ماه‌های گذشته، سطح کشت پاییزه امسال به حدود یک‌هزار و ۲۰۰ هکتار رسید.»

توکلی ادامه داد: «گرمای شدید هوا که در برخی مناطق استان حتی تا شهریورماه دمای نزدیک به ۵۰ درجه را به همراه داشت، در کنار محدودیت منابع آبی و کاهش ذخایر آب زیرزمینی، امکان کشت در سطح پیش‌بینی شده را برای بخشی از کشاورزان محدود کرد. کشت پاییزه گوجه‌فرنگی در استان به دلیل شرایط خاص آب‌وهوایی عمدتاً در مناطق محدودی از جمله بوشکان، تنگ ارم و برخی نواحی دارای اقلیم مناسب انجام می‌شود و شهرستان جم نیز از مناطق مستعد این کشت به شمار می‌رود.»

به گفته این مقام مسئول، با وجود کاهش سطح کشت پاییزه، تلاش شده با استفاده از بذرهای مناسب و توصیه نهاده‌های باکیفیت، عملکرد مزارع افزایش یابد تا پیش‌بینی تولید حدود ۸۰ هزار تن گوجه‌فرنگی پاییزه محقق شود. توکلی همچنین از پیگیری برای تغییر الگوی کشت پاییزه خبر داد و گفت: «پیشنهاد داده‌ایم بخشی از کشت پاییزه به محیط های کنترل‌شده و گلخانه‌های تونلی منتقل تا با کاهش آسیب‌پذیری محصول در برابر شرایط نامساعد اقلیمی، امکان حفظ و پایداری سطح تولید در این فصل فراهم شود. در این زمینه، درخواست‌های کشاورزان نیز جمع‌آوری شده است.»

کمبود صنایع تبدیلی در قطب گوجه‌فرنگی

معاون بهبود تولیدات گیاهی سازمان جهاد کشاورزی بوشهر با اشاره به زمان‌بندی برداشت محصول بیان کرد: «برداشت گوجه‌فرنگی پاییزه از نیمه آبان آغاز شده و تا آذرماه ادامه دارد. پس از آن، با شروع برداشت محصول کشت زمستانه، حجم عرضه به بازار افزایش پیدا می‌کند و معمولاً در آذر و دی‌ماه بیشترین میزان تولید استان به بازار وارد می‌شود.»

وی با اشاره به اهمیت زمان ورود محصول بوشهر به بازار کشور تصریح کرد: «استان بوشهر از اولین مناطقی است که برداشت گوجه‌فرنگی پاییزه را آغاز می‌کند. در شرایطی که تولید این محصول در برخی استان‌ها هنوز به مرحله برداشت نرسیده یا با محدودیت روبه‌روست، عرضه محصول بوشهر می‌تواند بخشی از نیاز بازار را تأمین کند و در تنظیم عرضه و قیمت‌ها مؤثر باشد. البته استان‌های فارس، هرمزگان و جنوب کرمان نیز در تولید گوجه‌فرنگی خارج از فصل نقش دارند و در مجموع حدود ۱۵ استان کشور در زمینه تولید این محصول فعالیت می‌کنند.»

توکلی درباره پراکندگی تولید در استان نیز گفت: «شهرستان دیر بیشترین سطح زیرکشت گوجه‌فرنگی را به خود اختصاص داده و پس از آن شهرستان‌های دشتی و دشتستان قرار دارند. شهرستان‌های جم، کنگان و عسلویه نیز در مقیاس‌های مختلف در تولید این محصول مشارکت دارند.»

این مقام مسئول با اشاره به سهم گوجه‌فرنگی بوشهر در تأمین نیاز صنایع و بازارهای داخلی افزود: «از مجموع تولید پیش‌بینی‌شده استان، حدود ۲۳۰ هزار تن در سال‌های دارای مازاد تولید کشور قابلیت صادرات دارد و نزدیک به ۱۲۰ هزار تن نیز در صنایع تبدیلی و فرآوری مصرف می‌شود. بخش دیگری از محصول به صورت تازه‌خوری وارد بازار می‌شود و علاوه بر تأمین نیاز استان، به استان‌های همجوار، تهران و سایر نقاط کشور ارسال خواهد شد.»

وی با بیان اینکه بازارهای کشورهای روسیه و حاشیه خلیج فارس از مقاصد صادراتی گوجه‌فرنگی استان هستند، تصریح کرد: «صادرات این محصول به میزان تولید، وضعیت عرضه و تقاضای داخلی و شرایط بازارهای هدف بستگی دارد. در واقع، صادرات زمانی امکان‌پذیر است که علاوه بر تأمین نیاز داخل، مازاد قابل عرضه نیز وجود داشته باشد.»

توکلی در ادامه به ظرفیت صنایع تبدیلی استان اشاره کرد و گفت: «در حال حاضر سه کارخانه فرآوری گوجه‌فرنگی در بوشهر فعالیت دارند، اما ظرفیت و توان خرید این واحدها برای جذب تمام محصول تولیدی استان کافی نیست. به همین دلیل، بخشی از گوجه‌فرنگی تولیدشده برای فرآوری به استان‌های دیگر از جمله فارس و اصفهان منتقل می‌شود.»

طبق گفته توکلی، کمبود ظرفیت صنایع تبدیلی در استان با تولید سالانه صدها هزار تن گوجه‌فرنگی، یکی از موضوعات مهم زنجیره ارزش این محصول است. توسعه کارخانه‌های رب و سایر واحدهای فرآوری می‌تواند علاوه بر کاهش هزینه‌های حمل‌ونقل و جلوگیری از ضایعات محصول در زمان اوج برداشت، قدرت چانه‌زنی کشاورزان را در زمان عرضه افزایش دهد و امکان مدیریت بهتر بازار را فراهم کند.

> پیش‌بینی می‌شود تا پایان بهار ۱۴۰۶ حدود ۱۱ هزار و ۵۰۰ هکتار از اراضی استان بوشهر به کشت گوجه‌فرنگی اختصاص یابد و میزان تولید این محصول به حدود ۶۵۰ هزار تن برسد. برداشت گوجه‌فرنگی پاییزه از نیمه آبان آغاز شده و تا آذرماه ادامه دارد

فناوری نوین در مزارع گوجه بوشهر

معاون بهبود تولیدات گیاهی سازمان جهاد کشاورزی بوشهر درخصوص بهره‌گیری از فناوری‌های نوین در مزارع نیز اظهار کرد: «در کشت گوجه‌فرنگی استان، آبیاری تحت فشار به طور گسترده مورد استفاده قرار می‌گیرد و کشت نشایی نیز به عنوان روش غالب تولید اجرا می‌شود. در این روش، نشا پس از گذراندن مراحل اولیه رشد در محیط گلخانه‌ای به زمین اصلی منتقل می‌شود که با کوتاه کردن دوره رشد در مزرعه، به مدیریت بهتر مصرف آب کمک می‌کند.»

توکلی افزود: «تولید نشا در گلخانه‌های استان چندین سال است که انجام می‌شود و علاوه بر تأمین نیاز کشاورزان بوشهری، بخشی از نشاهای تولیدی نیز به استان‌های همجوار ارسال می‌شود. تبادل نشا و استفاده از ارقام مختلف متناسب با شرایط اقلیمی و نیاز بازار از جمله اقداماتی است که در این زمینه دنبال می‌شود.»

توکلی همچنین یکی از برنامه‌های مؤثر در مدیریت تولید را اجرای طرح تقویم کشت عنوان کرد و گفت: «با همکاری معاونت زراعت وزارت جهاد کشاورزی، زمان‌بندی کشت در مناطق مختلف تنظیم می‌شود تا برداشت محصول به صورت همزمان و در حجم بالا اتفاق نیفتد. این برنامه به کشاورزان امکان می‌دهد زمان کشت را متناسب با شرایط منطقه و نیاز بازار تنظیم کنند و از تجمع محصول در یک مقطع زمانی و افت قیمت ناشی از افزایش عرضه جلوگیری شود.»

معاون بهبود تولیدات گیاهی سازمان جهاد کشاورزی بوشهر با اشاره به چالش‌های اقتصادی تولیدکنندگان گوجه‌فرنگی تصریح کرد: «افزایش هزینه نهاده‌ها، بذر، کود، اجاره زمین و سایر هزینه‌های تولید، فشار زیادی بر کشاورزان وارد کرده است. هزینه تولید یک هکتار گوجه‌فرنگی در شرایط فعلی حدود یک میلیارد و ۲۰۰ میلیون تومان برآورد می‌شود؛ رقمی که در مقایسه با سال‌های گذشته افزایش قابل توجهی داشته است.»

به گفته توکلی، قیمت فروش محصول در مزرعه نیز با توجه به کیفیت و درجه‌بندی گوجه‌فرنگی متفاوت است و قیمت‌ها از حدود ۴۵ هزار تومان آغاز شده و برای محصول باکیفیت و درجه یک صادراتی به حدود ۶۵ تا ۷۰ هزار تومان نیز رسیده است. البته قیمت نهایی تابع کیفیت محصول، میزان عرضه و شرایط بازار است و نمی‌توان یک نرخ ثابت برای تمام محصولات در نظر گرفت.

وی با تأکید بر ضرورت حمایت همزمان از تولیدکننده و مصرف‌کننده افزود: «از یک سو باید شرایطی فراهم شود که کشاورز بتواند هزینه‌های تولید را جبران کند و از سوی دیگر، افزایش قیمت محصول فشار بیشتری به خانوارها وارد نکند. مدیریت بازار محصولات کشاورزی نیازمند ایجاد تعادل میان منافع تولیدکننده و مصرف‌کننده است؛ موضوعی که با توجه به افزایش هزینه‌های تولید و شرایط اقتصادی کشور اهمیت بیشتری پیدا کرده است.»

شناسنامه‌دار شدن مزارع گوجه‌فرنگی

کبری توکلی، معاون بهبود تولیدات گیاهی سازمان جهاد کشاورزی بوشهر با اشاره به چالش‌های اقتصادی تولیدکنندگان گوجه‌فرنگی تصریح کرد: «افزایش هزینه نهاده‌ها، بذر، کود، اجاره زمین و سایر هزینه‌های تولید، فشار زیادی بر کشاورزان وارد کرده است. هزینه تولید یک هکتار گوجه‌فرنگی در شرایط فعلی حدود یک میلیارد و ۲۰۰ میلیون تومان برآورد می‌شود؛ رقمی که در مقایسه با سال‌های گذشته افزایش قابل توجهی داشته است.»

به گفته توکلی، قیمت فروش محصول در مزرعه نیز با توجه به کیفیت و درجه‌بندی گوجه‌فرنگی متفاوت است و قیمت‌ها از حدود ۴۵ هزار تومان آغاز شده و برای محصول باکیفیت و درجه یک صادراتی به حدود ۶۵ تا ۷۰ هزار تومان نیز رسیده است. البته قیمت نهایی تابع کیفیت محصول، میزان عرضه و شرایط بازار است و نمی‌توان یک نرخ ثابت برای تمام محصولات در نظر گرفت.

وی با تأکید بر ضرورت حمایت همزمان از تولیدکننده و مصرف‌کننده افزود: «از یک سو باید شرایطی فراهم شود که کشاورز بتواند هزینه‌های تولید را جبران کند و از سوی دیگر، افزایش قیمت محصول فشار بیشتری به خانوارها وارد نکند. مدیریت بازار محصولات کشاورزی نیازمند ایجاد تعادل میان منافع تولیدکننده و مصرف‌کننده است؛ موضوعی که با توجه به افزایش هزینه‌های تولید و شرایط اقتصادی کشور اهمیت بیشتری پیدا کرده است.»

شناسنامه‌دار شدن مزارع گوجه‌فرنگی

کبری توکلی، معاون بهبود تولیدات گیاهی سازمان جهاد کشاورزی بوشهر، راهکار پایدار کاهش هزینه تولید را افزایش بهره‌وری دانست و اظهار کرد: «باید با ارتقای عملکرد در واحد سطح، مدیریت هوشمندانه مصرف آب و انرژی و استفاده از فناوری‌های جدید، هزینه تمام‌شده محصول را کاهش دهیم. البته تحقق این هدف به شرایط اقلیمی، میزان بارندگی و دسترسی به منابع آب نیز وابسته است.»

توکلی به اجرای طرح شناسنامه‌دار کردن مزارع اشاره کرد و گفت: «بر اساس بند «خ» ماده ۱۱ قانون برنامه هفتم توسعه، شناسنامه‌دار کردن مزارع در دستور کار قرار گرفته و گوجه‌فرنگی نیز مشمول این برنامه است. در این طرح، اطلاعات مزرعه و محصول از طریق شناسه و کد دوبعدی (QR) ثبت می‌شود تا امکان رهگیری محصول از مبدأ تولید تا مقصد صادرات فراهم شود.»

وی افزود: «با استفاده از این کد، اطلاعات مربوط به مزرعه، شهرستان محل تولید و مسیر عرضه یا صادرات محصول قابل پیگیری خواهد بود. در استان بوشهر اجرای این طرح آغاز شده و کارشناسان جهاد کشاورزی نیز در زمینه ثبت اطلاعات و همراهی با کشاورزان مشارکت دارند.»

این مقام مسئول با بیان اینکه اجرای کامل طرح نیازمند زمان و همکاری دستگاه‌های مختلف است، تصریح کرد: «اتاق اصناف کشاورزی و تشکل‌های مرتبط در اجرای این برنامه نقش دارند و سازمان جهاد کشاورزی نیز بر روند کار نظارت می‌کند و تلاش دارد موانع احتمالی را برطرف کند. هدف این است که شناسنامه‌دار شدن مزارع به جای ایجاد محدودیت، به یک مزیت برای کشاورزان تبدیل شود.»

توکلی تأکید کرد: «قابلیت رهگیری محصول می‌تواند اعتبار تولیدکننده را در بازارهای صادراتی افزایش دهد و زمینه اعتماد بیشتر خریداران را فراهم کند. با تکمیل این فرآیند، محصولات تولیدی استان با هویت مشخص وارد بازار خواهند شد و امکان شناسایی دقیق‌تر مبدأ تولید و رعایت الزامات بازارهای هدف فراهم می‌شود.»

۷۰ درصد ذخایر قیر طبیعی کشور در استان کرمانشاه قرار دارد

فرصت شکل‌گیری قطب صنعتی در گیلانغرب

گزارش

گروه ایران زمین

ذخایر گسترده قیر طبیعی در دل کوهستان‌های گیلانغرب، این شهرستان مرزی استان کرمانشاه را به یکی از مهم‌ترین کانون‌های معدنی کشور تبدیل کرده است؛ ظرفیتی که با وجود برخورداری از مزیت‌های زمین‌شناختی، موقعیت جغرافیایی و دسترسی به بازار عراق، هنوز نتوانسته سهم متناسبی در ایجاد اشتغال و رونق اقتصادی منطقه داشته باشد.

بر اساس اعلام حشمت رضایی فرماندار شهرستان، بیش از ۷۰ درصد ذخایر قیر طبیعی کشور و حدود ۸۰ درصد ذخایر این ماده معدنی در استان کرمانشاه در گیلانغرب قرار دارد. وجود حدود ۲۲ معدن قیر طبیعی که ۱۸ معدن آن فعال است، نشان می‌دهد فعالیت معدنی در این شهرستان از ظرفیت قابل توجهی برخوردار است. با این حال، اشتغال مستقیم ایجادشده در این بخش حدود ۵۰۰ نفر برآورد می‌شود، رقمی که در مقایسه با گستردگی ذخایر و قابلیت‌های صنعتی این ماده معدنی، بیانگر فاصله میان ظرفیت بالقوه و بهره‌برداری اقتصادی از آن است.

قیر طبیعی یا گیلسونایت، ماده‌ای هیدروکربنی با منشأ طبیعی است که به دلیل ویژگی‌هایی مانند درصد بالای کربن، قابلیت چسبندگی، مقاومت حرارتی و خصوصیات عایق‌کاری، در صنایع مختلف کاربرد دارد. این ماده در تولید افزودنی‌های آسفالت و راه‌سازی، عایق‌های رطوبتی، رنگ و پوشش‌های صنعتی، جوهر، مواد شیمیایی و برخی ترکیبات مورد استفاده در صنایع حفاری کاربرد دارد. قابلیت تولید ده‌ها نوع محصول از این ماده، آن را از یک کالای معدنی ساده به خوراک اولیه مجموعه‌ای از فعالیت‌های صنعتی تبدیل می‌کند.

طهماسب نجفی، معاون هماهنگی امور عمرانی استانداری کرمانشاه نیز در نشست شورای معادن این استان با تأکید بر ضرورت عبور از خام‌فروشی قیر طبیعی گفت: «تبدیل ذخایر معدنی استان به محصولات فرآوری‌شده، نیازمند اکتشاف دقیق، ورود سرمایه‌گذاران، کاهش بوروکراسی و شکل‌گیری همکاری منسجم میان دولت، دانشگاه و بخش خصوصی است.»

وی ذخایر قیر طبیعی شهرستان گیلانغرب را یکی از ظرفیت‌های اقتصادی استان دانست و اظهار کرد: «برای تبدیل این ظرفیت به پیشران توسعه، باید مسیر از استخراج و فروش ماده خام به سمت فرآوری و تولید محصولات با ارزش افزوده تغییر کند.»

معاون استاندار کرمانشاه با اشاره به کاربردهای قیر طبیعی در حوزه‌های صنعتی، عایق‌کاری، ساختمان و راهسازی افزود: «در صورت برنامه‌ریزی علمی و اقتصادی، امکان شکل‌گیری شهرک تخصصی فرآوری قیر طبیعی در استان وجود دارد؛ هرچند تحقق چنین ظرفیتی به توسعه دانش فنی، شناخت بازار و جذب سرمایه‌گذار نیاز دارد.»

نجفی یکی از چالش‌های موجود را موازی‌کاری و فعالیت جزیره‌ای دستگاه‌ها و مجموعه‌های مرتبط عنوان کرد و گفت: «مطالعات و اقدامات مختلفی انجام شده، اما این ظرفیت‌ها باید در قالب یک برنامه منسجم و مسیر واحد قرار گیرند.»

حلقه مفقوده توسعه معدنی

ضرورت ایجاد زیرساخت‌های تخصصی برای فرآوری قیر طبیعی، موضوع تازه‌ای در برنامه‌های توسعه‌ای گیلانغرب نیست. در مرداد ۱۴۰۱ ایجاد ناحیه صنعتی تخصصی قیر طبیعی در این شهرستان به تصویب شورای برنامه‌ریزی و توسعه استان کرمانشاه رسید. هدف از این طرح، فراهم کردن فضای مستقل برای استقرار واحدهای فرآوری، جذب سرمایه‌گذاران و جلوگیری از خام‌فروشی عنوان شده بود. اهمیت این موضوع از آنجا ناشی می‌شود که فرآوری قیر طبیعی به دلیل ویژگی‌های فیزیکی و شیمیایی این ماده، نیازمند تجهیزات، دانش فنی و ملاحظات زیست‌محیطی خاص خود است.

تازه‌ترین تحولات نیز نشان می‌دهد موضوع فرآوری این ماده معدنی بار دیگر در دستورکار مدیریت استان قرار گرفته است. احسان باقرخانی، رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت استان کرمانشاه، چندی پیش از برگزاری نشست‌های کارشناسی با دانشگاه رازی و طرح موضوع با معاونت علمی ریاست جمهوری برای استفاده از ظرفیت‌های علمی و پژوهشی در فرآوری قیر طبیعی خبر داد. به گفته وی، اولین جلسه کارشناسی این موضوع در دانشگاه رازی برگزار شده و بررسی‌ها، ظرفیت‌هایی را برای تولید محصولات فرآوری‌شده از این ماده معدنی نشان داده است.

این رویکرد می‌تواند نقطه عطفی در توسعه صنعتی گیلانغرب باشد، زیرا یکی از پیش‌نیازهای اصلی شکل‌گیری صنایع تبدیلی، دستیابی به دانش فنی متناسب با کیفیت و ویژگی‌های مواد معدنی استخراج‌شده از منطقه است. همکاری دانشگاه، شرکت‌های دانش‌بنیان، صاحبان معادن و سرمایه‌گذاران صنعتی می‌تواند زمینه طراحی خطوط تولید، آزمایشگاه‌های کنترل کیفیت و توسعه فناوری‌های فرآوری را فراهم کند.

البته ایجاد شهرک تخصصی به‌تنهایی برای تحقق این هدف کافی نیست. تأمین زیرساخت‌هایی مانند برق پایدار، آب موردنیاز صنایع، گاز، شبکه حمل‌ونقل، امکانات آزمایشگاهی، مدیریت پسماند و تجهیزات کنترل آلایندگی از جمله الزاماتی است که باید پیش از استقرار واحدهای صنعتی مورد توجه قرار گیرد. همچنین لازم است مطالعات زمین‌شناسی و اکتشافی برای تعیین دقیق ذخایر قابل استخراج، کیفیت و عیار مواد معدنی و ظرفیت اقتصادی هر محدوده تکمیل شود تا سرمایه‌گذاران بتوانند بر مبنای اطلاعات قابل اتکا تصمیم‌گیری کنند.

> بیش از ۷۰ درصد ذخایر قیر طبیعی کشور و حدود ۸۰ درصد ذخایر این ماده معدنی در استان کرمانشاه در گیلانغرب قرار دارد. وجود حدود ۲۲ معدن قیر طبیعی که ۱۸ معدن آن فعال است نشان می‌دهد فعالیت معدنی در این شهرستان از ظرفیت قابل توجهی برخوردار است

مزیتی برای حضور در بازارهای منطقه‌ای

یکی دیگر از مزیت‌های گیلانغرب، موقعیت جغرافیایی آن در غرب استان کرمانشاه و نزدیکی به بازار عراق است. دسترسی به شبکه مرزهای تجاری استان، به‌ویژه مرز سومار و همچنین گذرگاه‌های خسروی و پرویزخان، می‌تواند هزینه‌های حمل‌ونقل و دسترسی به بازارهای صادراتی را برای واحدهای فرآوری‌شده این منطقه بهبود بخشد.

عراق به دلیل فعالیت‌های گسترده عمرانی، راه‌سازی، ساختمان‌سازی و توسعه زیرساخت‌ها، می‌تواند یکی از بازارهای هدف محصولات حاصل از فرآوری قیر طبیعی باشد. البته ورود به این بازار مستلزم تولید محصول استاندارد، شناخت نیاز مصرف‌کنندگان، بازاریابی و ایجاد شبکه توزیع و صادرات است. در این میان، محصولات فرآوری‌شده به دلیل ارزش اقتصادی بیشتر و امکان عرضه در گریدهای تخصصی، ظرفیت رقابت‌پذیری بالاتری نسبت به ماده خام خواهند داشت.

با این حال، نباید از محدودیت‌های زیرساختی مرزها غافل شد. بر اساس اعلام معاون هماهنگی امور اقتصادی استانداری کرمانشاه در آبان امسال، فعالیت تجاری مرز سومار به‌طور موقت برای اجرای عملیات عمرانی و تقویت زیرساخت‌ها متوقف شده و مرزهای خسروی و پرویزخان همچنان به فعالیت خود ادامه می‌دهند. این موضوع ضرورت توجه به مسیرهای جایگزین و ایجاد شبکه مطمئن حمل‌ونقل صادراتی را نشان می‌دهد.